МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Назарова С. О.

MECHANISM OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS AN INNOVATIVE MANAGEMENT TOOL IN THE FIELD OF RENEWABLE ENERGY

Nazarova S. O.

Сучасні виклики у сфері енергетичної безпеки, зумовлені наслідками збройної агресії та необхідністю структурної трансформації національної енергосистеми, актуалізують пошук ефективних управлінських механізмів залучення приватного капіталу до відновлення та розвитку відновлювальної енергетики. За оцінкою Світового банку, потреби на відновлення енергетики України складають понад 90,6 млрд доларів, покрити які виключно за рахунок державних інвестицій неможливо. У цьому контексті механізм публічно-приватного партнерства (ППП) набуває значення не лише фінансового інструменту, а й інноваційної управлінської моделі, здатної забезпечити синергію ресурсів держави та бізнесу.

Сутність і значення механізму ППП у сфері ВДЕ. Відповідно до Закону України «Про публічно-приватне партнерство» (набрав чинності 31 жовтня 2025 року, № 4510-IX) [1], ППП – це форма співпраці, за якої приватний партнер фінансує, будує або експлуатує об'єкт публічного призначення, беручи на себе частину ризиків. У сфері відновлювальної енергетики об'єктами ППП можуть виступати сонячні та вітрові електростанції, системи накопичення енергії (BESS), Smart Grid-мережі, об'єкти малої гідроенергетики. Новий Закон створює сучасну правову базу для таких інвестицій і встановлює засади цифровізації ППП-процесів, що є важливим кроком до гармонізації із законодавством ЄС та положеннями Європейського зеленого курсу.

Як інноваційний інструмент управління механізм ППП у сфері ВДЕ характеризується рядом ключових ознак: по-перше, він реалізує принцип

розподілу ризиків між публічним і приватним партнерами відповідно до їхніх компетенцій; по-друге, забезпечує залучення приватних інвестицій та управлінських технологій в публічний сектор; по-третє, формує довгострокові контрактні відносини (як правило, на 15–30 років), що сприяє стратегічному плануванню в енергетиці.

Форми та моделі реалізації ППП у відновлювальній енергетиці. У міжнародній практиці застосовуються такі основні форми ППП у сфері ВДЕ: BOT (Build–Operate–Transfer) – будівництво, експлуатація та передача об'єкта; BOOT (Build–Own–Operate–Transfer) – будівництво з правом власності на етапі експлуатації; PPA (Power Purchase Agreement) – довгострокові угоди про закупівлю електроенергії; концесія – надання права на експлуатацію публічної інфраструктури; спільні підприємства (Joint Ventures) – змішані публічно-приватні структури. Досвід Великої Британії, Польщі, Німеччини та Китаю свідчить про те, що найбільш ефективними в секторі ВДЕ є моделі PPA та BOOT, оскільки вони забезпечують приватному інвестору прогнозовані грошові потоки при збереженні державного контролю за стратегічними об'єктами [3; 5].

Стан і перспективи ППП у сфері ВДЕ в Україні. Попри сприятливу правову базу, ППП у сфері відновлювальної енергетики України стикається з низкою інституційних бар'єрів: регуляторна нестабільність і незавершеність підзаконної нормативної бази; обмеженість фінансових інструментів і гарантійних механізмів для приватних інвесторів в умовах воєнного стану; слабкість інституційної підтримки та недостатній досвід реалізації ППП-проєктів на місцевому рівні; ризики безпеки, що підвищують вартість залучення капіталу (WACC). Водночас Міністерство енергетики України визначило п'ять ключових кластерів для ППП-інвестицій: BESS і гнучкі резерви; відновлювані джерела (C&I Energy, вітро- та гідроенергетика); гнучка газова генерація; Smart Grid для громад і критичної інфраструктури; агрегація та Virtual Power Plants (VPP).

Удосконалення механізму ППП як управлінського інструменту. Для

підвищення ефективності механізму ППП у сфері ВДЕ необхідна його системна модернізація за такими напрямами [2; 4]:

- інституційний: розвиток спеціалізованих інститутів підтримки ППП (агентства ППП, центри компетенцій), підвищення управлінської спроможності публічних партнерів;
- фінансовий: розширення інструментів зеленого фінансування (green bonds, blended finance), залучення міжнародних фінансових інституцій (ЄБРР, ЄІБ, IFC, World Bank), запровадження механізмів державних гарантій для ВДЕ-проєктів;
- регуляторний: завершення формування підзаконної нормативної бази відповідно до нового Закону про ППП, запровадження електронної платформи управління ППП-проєктами;
- управлінський: впровадження адаптивних моделей управління ППП-проєктами, стандартизація типових договорів і методик оцінки ефективності, розвиток компетентностей менеджерів у сфері ППП.

Стратегічним орієнтиром для розбудови ППП-екосистеми у сфері ВДЕ є виконання Національного плану з енергетики та клімату України (NECP) на 2025–2030 рр. та досягнення цілей євроінтеграції в рамках Європейського зеленого курсу

Механізм публічно-приватного партнерства виступає дієвим інноваційним інструментом управління у сфері відновлювальної енергетики, що забезпечує поєднання державного регулювання та ринкових механізмів. Ефективна реалізація ППП-проєктів у секторі ВДЕ потребує комплексного удосконалення інституційного, фінансового, регуляторного та управлінського складників механізму ППП з урахуванням кращих практик ЄС та специфіки умов відновлення економіки України в повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про публічно-приватне партнерство» від 19.06.2025 р. № 4510-IX. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20 (дата звернення: 01.05.2026).
2. Кліменко О. М. Роль державно-приватного партнерства у впровадженні

енергозберігаючих технологій та розвитку відновлюваної енергетики. *Економіка та суспільство*. 2026. № 83. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-9.

3. Механізми публічно-приватного партнерства у модернізації енергетичного сектору національної економіки. *Вісник Львівського університету. Серія: філос.-пол.-право*. 2026. Вип. 72. С. 242–253. URL: https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/1079 (дата звернення: 01.05.2026).
4. Шмигаль Д. А. Консолідуємо державно-приватне партнерство для відновлення енергетичного сектору : офіц. повідомлення. Міністерство енергетики України. URL: https://mev.gov.ua/novyna/denys-shmyhal-konsoliduyemo-derzhavno-pryvatne-partnerstvo-dlya-vidnovlennya-enerhetychnoho (дата звернення: 01.05.2026).
5. Public–Private Partnerships in Renewable Energy. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право. 2025. Вип. 83. URL: https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/download/343660/331480 (дата звернення: 01.05.2026).